

Begrepp inom parainnebandy

Uppdaterad 2024-09-11

Beskrivning av begrepp

Ibland är det svårt att veta vilka ord och uttryck vi ska och inte ska använda när vi pratar om parainnebandy. Nedan följer därför några begrepp som är till för att hjälpa er i kommunikationen kring parainnebandy och dess utövare.

Viktigt att påpeka är dock att det inte är hela världen om det blir fel. Vi vill inte att rädslan att säga fel sätter stopp. Se i stället detta dokument som ett hjälpverktyg.

Funktionsnedsättning

Funktionsnedsättning är ett samlingsnamn för nedsättning av fysisk, psykisk eller intellektuell funktionsförmåga.

Funktionsnedsättningar kan grupperas på en rad olika sätt. Inom idrotten är det vanligast med rörelsenedsättning, synnedsättning, intellektuell funktionsnedsättning samt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Inom innebandyn finns verksamhet för personer med rörelsenedsättning, intellektuell funktionsnedsättning samt neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Vi säger...

- ✓ Person med funktionsnedsättning

Vi säger inte...

- ✗ Funktionsvarierad
- ✗ Funktionshindrad
- ✗ Handikappad

Funktionshinder

Funktionshinder är den begränsning som en persons funktionsnedsättning innebär i relation till omgivningen.

Konsekvensen är att funktionshinder inte är något som en person har, utan det är miljön som är funktionshindrande. Exempel på detta kan vara en trappa, avsaknaden av en hiss, avsaknaden av automatisk dörröppnare eller dåligt bemötande.

Vi säger alltså inte att en person är funktionshindrad.

Funktionsvariation

Begreppet funktionsvariation har inte, på samma sätt som funktionsnedsättning, en fast definition. Funktionsvariation beskriver istället att egenskaper och förmågor skiljer sig mellan alla människor, inte bara hos personer med funktionsnedsättning.

Exempel: Det är inte bara en intellektuell funktionsnedsättning som är en funktionsvariation. Även en genomsnittlig intellektuell förmåga eller en väldigt hög intellektuell förmåga är funktionsvariationer.¹

Funktionsvariation är med andra ord inte en synonym till funktionsnedsättning.

Vi säger alltså inte person med funktionsvariation.

People First

Vi skriver och pratar alltid enligt regeln "People First". Det innebär att vi exempelvis säger innebandy för "personer med funktionsnedsättning" och inte innebandy för "funktionsnedsatta personer".

People First-språk är ett sätt att betona **personen** som det centrala, inte funktionsnedsättningen. Det beskriver vad personen "har" snarare än vad personen "är".

Vi säger...

- ✓ **Person** med funktionsnedsättning
- ✓ **Innebandyspelare** som har funktionsnedsättning

Vi säger inte...

- ✗ Person som är funktionsnedsatt
- ✗ Funktionsnedsatt person som spelar innebandy

Måste funktionsnedsättning alltid nämnas när man pratar om parainnebandy?

Nej, det bör endast nämnas när det är relevant.

Parainnebandy är först och främst ett samlingsnamn för innebandy för personer med funktionsnedsättning. En person med funktionsnedsättning som spelar innebandy är först och främst en **innebandyspelare**, inte en parainnebandyspelare.

Exempel när det är relevant:

Vid en riktad insats då man vill nå målgruppen specifikt.

¹ Lånat från Autism Sverige: <https://www.autism.se/om-autism/autism/begrepp-och-ord/funktionsnedsattning-eller-variation/>

Funktionsnedsättningar inom parainnebandy

Intellektuell funktionsnedsättning

En intellektuell funktionsnedsättning innebär att hjärnans funktioner är nedsatta. Det gör det svårare att klara sig i hemmet, i skolan och på arbetet (eller inom idrotten). Det kan till exempel handla om läs- och skrivförståelse och abstrakta begrepp som tid och pengar (eller att förstå instruktioner för en innebandyövning). Med rätt stöd och anpassningar kan barn, unga och vuxna med intellektuell funktionsnedsättning klara mer.²

Det finns olika grader av intellektuell funktionsnedsättning – lindrig, medelsvår, svår och mycket svår. Hur en person påverkas är individuellt. Hos personer som har Downs syndrom märks det till exempel redan efter födseln, medan det hos andra kanske inte märks förrän i skolåldern.

Personer med intellektuell funktionsnedsättning kan samtidigt ha andra funktionsnedsättningar eller sjukdomar som till exempel epilepsi, nedsatt syn eller hörsel, svårt med motoriken och autism.

Idrottandet påverkas eftersom det kan ta längre tid att lära sig saker. Det kan också vara svårt att koppla ihop taktik och teknik. Där behövs tydligt stöd och anpassningar som utgår från individens behov.³

Förkortningen för intellektuell funktionsnedsättning är "IF", men parasporten använder främst "I" för att inte förväxla med förkortningen till idrottsförening.

Vi säger...

- ✓ Person med intellektuell funktionsnedsättning
- ✓ Person med IF/I

Vi säger inte...

- ✗ Utvecklingsstörd
- ✗ Förståndshandikappad

Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF)

NPF är en förkortning av neuropsykiatriska funktionsnedsättningar som är ett samlingsnamn för flera olika diagnoser. Gemensamt för de olika diagnoserna är att hjärnan och nervsystemet bearbetar information på ett annorlunda sätt.

De vanligaste funktionsnedsättningarna är ADHD, AST (autismspektrumtillstånd), Tourettes syndrom och språkstörning. De olika diagnoserna är närbesläktade och

² Lånat från Habilitering & Hälsa, Region Stockholm: <https://www.habilitering.se/fakta-och-rad/kort-om-funktionsnedsattningar/IF/>

³ Lånat från Parasport Sverige: <https://www.parasport.se/trana-och-tavla/sa-funkar-parasport/intellektuell-funktionsnedsattning>

det är vanligt att samma person har flera diagnoser. NPF har en person med sig i livets alla skeden.

Personer med NPF har ofta svårigheter med reglering och uppmärksamhet, impuls kontroll och aktivitetsnivå, samspelet med andra människor, inläring och minne, att uttrycka sig i tal och skrift, samt med motoriken.⁴ Viktigt att ha med sig är att det inte är brist på ansträngning eller intresse som gör att svårigheter uppkommer vid NPF. Det beror snarare på att förutsättningarna inte alltid finns.

Att ha en NPF-diagnos behöver inte betyda att man presterar sämre, förmågan skiljer sig i stället väldigt stort. Några av världens genom tiderna bästa idrottare har NPF-diagnos, exempelvis Michael Phelps. Samtidigt som det för vissa fungerar bättre att vara aktiv inom parasporten, då miljön ofta är bättre anpassad. Inom Svensk Innebandy har vi således spelare med NPF både i norminnebandyn och parainnebandyn, det är vårt gemensamma ansvar.

Självklart använder vi även här ett People First-språk.

Vi säger...

- ✓ Person med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- ✓ Person med NPF

Läs mer om de olika diagnoserna här: https://attention.se/wp-content/uploads/2021/05/attention_skrift_vad_ar_npf.pdf

Flerfunktionsnedsättning

Det är inte ovanligt med samexisterande funktionsnedsättningar, såsom ADHD och autismspektrumdiagnoser.

Det förekommer att personer med en intellektuell funktionsnedsättning också har en motorisk funktionsnedsättning, såsom cerebral pares (CP). Även syn- och hörselnedsättning kan förekomma.

Det är mycket viktigt att inte förutsätta att personer har flerfunktionsnedsättningar, då detta gäller långt ifrån alla.

Rörelsenedsättning

Rörelsenedsättning är en fysisk nedsättning, vilket innebär att personen har svårt att röra på någon/några delar av kroppen och har svårt för att utföra uppgifter som kräver motorisk samordning och kontroll.

⁴ Lånat från Riksförbundet Attention: <https://attention.se/npf/>

Rörelsenedsättning är inte en diagnos utan en beskrivning av motoriska svårigheter som kan underlättas genom stöd, anpassade miljöer samt tekniska hjälpmedel. En rörelsenedsättning kan vara medfödd eller uppstå senare i livet.⁵

En rörelsenedsättning kan exempelvis bero på en ryggmärgsskada, amputation, dysmeli, ledsjukdomar eller neurologiska sjukdomar. Rörelsenedsättning kan även förekomma som en del av flerfunktionsnedsättning eller ibland som en följd av exempelvis cerebral pares.

Vilken typ av rörelsenedsättning en person har kan påverka vilka idrotter som fungerar bäst för personen att utöva och vilka anpassningar som behöver göras i omgivningen.⁶

Vi säger...

- ✓ Person med rörelsenedsättning

Vi säger inte...

- ✗ Rörelsehindrad
- ✗ Rullstolsbunden

Parainnebandy

Parainnebandy är ett samlingsnamn för innebandy för personer med funktionsnedsättning. Inom parainnebandy i Sverige finns tre spelformer som alla riktar sig till personer med olika typer av funktionsnedsättning.

Stående innebandy riktar sig främst till personer med intellektuell funktionsnedsättning eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.

Rullstolsinnebandy riktar sig främst till personer med rörelsenedsättning.

Elinnebandy riktar sig främst till personer med rörelsenedsättning, men kan även vara en väl anpassad sport för personer med exempelvis hjärtfel. Till skillnad från rullstolsinnebandy är elinnebandy också i större utsträckning anpassad för personer som har mer omfattande rörelsenedsättning.

⁵ Lånat från Habilitering & Hälsa, Region Stockholm: <https://www.habilitering.se/fakta-och-rad/kort-om-funktionsnedsattningar/rorelsenedsattning/>

⁶ Lånat från SISU Idrottsutbildarna: <https://utbildning.sisuforlag.se/moduler/portal-for-moduler/pw/inkluderande-ledarskap-for-att-mota-idrottare-med-funktionsnedsattning/idrott-och-funktionnedsattning/>

Begreppslista

Funktionsnedsättning – *nedsättning av funktionsförmåga jämfört med tänkt normalförmåga.*

Funktionshinder – *den begränsning som en persons funktionsnedsättning innebär i relation till omgivningen.*

Funktionsvariation – *beskriver att egenskaper och förmågor hos alla människor är olika.*

Intellektuell funktionsnedsättning – *nedsatt intellektuell förmåga och nedsatt adaptiv förmåga.*

Neuropsykiatrisk funktionsnedsättning (NPF) – *ett samlingsnamn för olika tillstånd som påverkar hur hjärnan och nervsystemet fungerar och hanterar information.*

Rörelsenedsättning – *en fysisk begränsning som påverkar förmågan till motorisk samordning och kontroll.*

Synnedsättning – *en fysisk begränsning som påverkar synen.*

Hörselnedsättning – *en fysisk begränsning som påverkar hörseln.*

Flerfunktionsnedsättning – *en kombination av olika funktionsnedsättningar.*

People First – *personen är det centrala, inte en eventuell funktionsnedsättning.*

Parainnebandy – *samlingsnamn för innebandy för personer med funktionsnedsättning.*

Stående innebandy – *innebandy för personer med intellektuell funktionsnedsättning och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning.*

Rullstolsinnebandy – *innebandy för personer med rörelsenedsättning.*

Elinnebandy – *innebandy för personer med (omfattande) rörelsenedsättning.*

Anpassad grundskola/gymnasieskola – *tidigare särskola.*